

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.: 11/1606

Dato: 15.06.2011

Hørings svar - NOU 2010:13 Arbeid for helse

Legeforeningen viser til ovennevnte høring og vil vise til betydningen av at det arbeides målrettet for økt sysselsetting gjennom å motvirke at personer "faller ut" av arbeidsmarkedet og inkludere de som ikke er i arbeidsmarkedet.

Legeforeningen mener at helse- og sosialtjenesten bør registrere antaller personer som går fra sykefravær til varig fravær fra arbeidsforholdet.

Utvalgets forslag til fem tiltaksområder støttes i all hovedsak, det gjelder tiltak for å styrke kunnskap og kompetanse, forbedre arbeidsmiljø og arbeidsinnhold, bedre tilrettelegging for gravide, bedre seniorpolitikk, samt tettere oppfølging av sykmeldte. Det er nyttig å rette søkelys mot sammenhenger mellom helse, arbeid, sykefravær og utstøting av arbeidstakere i helsesektoren, slik utvalget har gjort. Legeforeningen vil imidlertid be om mer konkrete strategier for det videre arbeidet, herunder for å få bedre kunnskap om disse sammenhengene.

Leger har tradisjonelt hatt et relativt lavt sykefravær i forhold til andre yrkesgrupper i sektoren. Det lave fraværet har vært forklart med legers engasjement i faget og i pasienter. Utviklingen kan gå i retning av økt fravær på grunn av endringer i legerollen og arbeidsforhold. Stadig flere leger opplever et økende produksjons- og effektivitetspress, som er vanskelig å kombinere med et normalt familieliv. Ensidig styring etter økonomiske mål, trangere rammevilkår for utøvelsen av legeyrket og opplevelse av stadig mindre innflytelse på egen arbeidshverdag, vil få betydning for utvikling for legeyrket, rekruttering og fravær.

Det er en alvorlig situasjon når så mye som en av tre overleger i sykehus mener arbeidspresset er uakseptabelt. Hele fire av ti overleger opplever de stadige omorganiseringene som stressende (jf. nye tall fra Legeforeningens forskningsinstitutt). Disse særskilte utfordringene knyttet til sykehus berøres i for liten grad i utredningen.

Styrke kunnskap og kompetanse

Legeforeningen er enig i at det er viktig å styrke kunnskapsgrunnlaget om årsaker til sykefravær. Vi støtter derfor opp om behovet for mer forskning på dette området, samt systematisk evaluering av de tiltak som iverksettes. Samtidig vil vi understreke at en for snever forståelse av hva som er relevant kunnskap ikke må stå i veien for å utvikle gode virkemidler for redusere sykefraværet. Vi må i økt grad anerkjenne at sosiale, kroppslige og psykologiske faktorer virker inn på hverandre og unngå for snevre helse- og sykdomsbegreper.

Forbedre arbeidsmiljø og arbeidsinnhold

Det er positivt at utvalget fremhever godt arbeidsmiljø og meningsfylt arbeid som viktige faktorer for å forebygge sykefravær og hindre at personer "faller ut" av arbeidslivet. Staten har som eier og arbeidsgiver et spesielt ansvar for arbeidsmiljøet ved sykehusene. I sykehusene er det et høyt sykefravær. Vi viser til Arbeidstilsynets "God vakt" rapporter fra sykehus, som påviser et betydelig misforhold mellom oppgaver

som skal løses og tilgjengelige ressurser, mye uregistrert overtidsbruk, manglende involvering i omstillingsprosesser, samt utstrakt bruk av midlertidige ansettelser og til dels svært korte vikariater. Mye kan tyde på at styring av sykehus skjer uten tilstrekkelig kunnskap om den negative utviklingen i sykehus.

Sykehusene er forpliktet til å drive systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS) som ledd i internkontrollen. Likevel har HMS fremdeles manglende status, aksept og anerkjennelse i sykehusledelsen, jf. tilsyn utført av Arbeidstilsynet. HMS er - når dette fungerer etter hensikten - et godt ledelsesverktøy for å ivareta ansatte og fange opp arbeidsmiljøproblemer, som bør brukes mer aktivt – og i samarbeid med de ansatte.

Legeforeningen vil understreke betydningen av involvering og medvirkning av ansatte, tillitsvalgte og verneombud. Opplevd medbestemmelse og autonomi er viktige målestokker for godt arbeidsmiljø.

Tydelig og synlig ledelse er nødvendig for arbeidsmiljøet. Når ansatte ikke kjenner eller har noe forhold til nærmeste leder, oppstår det utfordringer i kommunikasjonen internt og for arbeidsmiljøet. Ved flere sykehus, for eksempel ved Oslo universitetssykehus, er det enheter uten stedlig ledelse som ved stedsovergrepene avdelinger med stedsovergrepene ledelse. Slik organisering er ugunstig, både for ivaretagelsen av de enkelte ansatte og for arbeidsmiljøet samlet sett. Stedsovergrepene divisjoner og avdelinger bør ha stedlig ledelse.

Bedre tilrettelegging for gravide

Helsearbeidere har ofte fysisk tunge jobber og mange jobber skift. En del "friske gravide" blir derfor helt eller delvis sykmeldt fordi jobben blir for tung og slitsom. Mange opplever det som belastende å påføre sine kollegaer merarbeid dersom egen arbeidsinnsats blir redusert, og foretrekker da heller å bli helt borte fra arbeid. Tiltak for bedre tilrettelegging for gravide i sektoren er derfor svært viktig. Tilstrekkelig bemanning i sykehus er en forutsetning for å kunne gjennomføre tilrettelegging i praksis.

Bedre seniorpolitikk

Mange leger arbeider utover ordinær pensjonsalder. Legeforeningen har derfor et aktivt forhold til seniorpolitiske spørsmål, og en egen seniorpolitikk. Vi støtter utvalgets vektlegging av vellykket seniorpolitikk krever langsiktig holdningsarbeid, individuelt tilpassede tiltak, god lederskap og generelt arbeidsmiljøarbeid.

Tettere oppfølging av sykmeldte

Legeforeningen er enig i utvalgets plassering av hovedansvaret for sykefraværsspørsmålet der det som oftest hører hjemme- hos arbeidstaker og arbeidsgiver, samt utredningens søkelys på tilrettelegging og godt arbeidsmiljø. Vi støtter opp om forslag til tiltak på dette området, herunder forsøk med utvidet bruk av egenmelding og økt bruk av velferdspermisjoner.

Legeforeningen har for øvrig bidratt aktivt til arbeidet med ny IA-avtale. Prop. 89 L (2010-2011) om endringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven mv. Vi vil spesielt vise til forslag om at oppfølgingsplanen også skal sendes til sykmelder innen fire uker, samt bedre praktisk tilrettelegging for økt deltakelse av sykmelder på dialogmøter.

Med hilsen
Den norske legeforening

Geir Riise
generalsekretær

Anne Kjersti Befring
direktør

Synne B. Staaen/saksbehandler